

Dálkandi evni í grindahvali

– frá móður til fostur

Katrin Hoydal
Umhvørvisstovan

Grindahvalur

- Havsúgdjór – tannhvalur
- Etur mest hogguslokk, men eisini fisk
- Høgt í fœðiketuni
- Upphópar nógv dálkingarevni
- Veiddur í Føroyum - grindadráp
- Partur av fœðini hjá fólki

Jón Baldur Hlíðberg www.fauna.is

Dálkandi evni í grindahvali

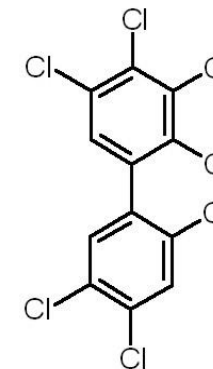
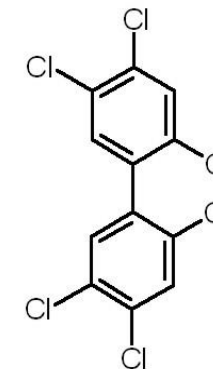
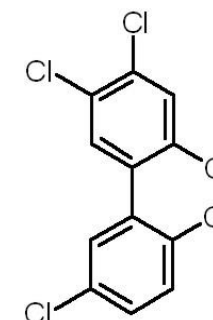
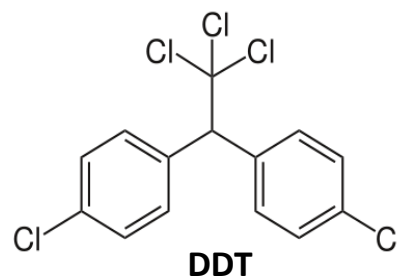
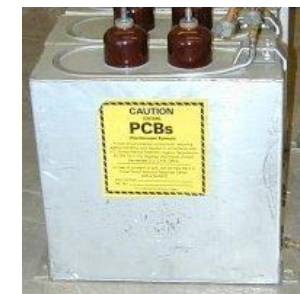
• Tungmetal

- Kyksilvur (Hg)
- Kadmium (Cd)

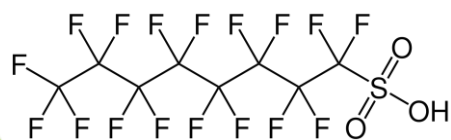

• Lívrunnin dálkingarevni - POPs (Persistent organic pollutants)

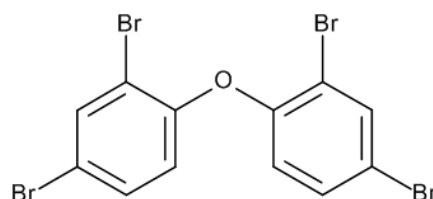
- PCB – Ídnaðarkemikalii
- DDT - týningarevni
- PBDE – flammutálmur
- PFAS – yvirflatuvirki evni

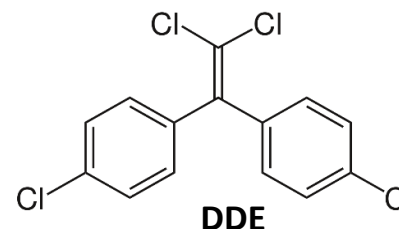
PCB

PFOS

PBDE

DDE

Árin av dálkingarevnum

Dálkingarevnini kunnu hava árin á skipanir í kroppinum, og harvið á heilsuna

Dálking er sett í samband við árin á t.d:

- Nøring
- Immunskipanina
- Nervaskipanina
- Krabbamein

Árin av dálkingarevnum

Serligur vandi fyri skaðar í fosturlívi

Kosttilmæli um ikki at eta grind, tá man er við barn:

- Kvinnur eiga ikki at eta tvøst 3 mör áðrenn tær ætla at gerast við barn
- Kvinnur eiga ikki at eta spik, fyrr enn tær eru lidnar at fáa børn

HEILSUFØRÐILIGA STARVSSTOVAN

Tórshavn, hin 1. juni 2011
Mál nr.: 461-200800444-64

Kosttilmæli um at eta grind

Seinastu árin eru fleiri kanningar gjørdar av heilsuskaðiligum evnum i okkara matvørum og árin teirra á menningina og heilsuna hjá fólki. Serfrøðingabólkar undir altjóða felagsskapum hava mett um hesar kanningar og gjørt nýggjar tilráðingar um, hvat ein persónur kann fáa av heilsuskaðiligum evnum við føðini uttan árin á heilsuna. Áður hava tilráðingar verið fyri kyksilvur, og nú eru so eisini gjørdar tilráðingar fyri dioxin og dioxinlíknandi PCB.

Tað er við støði i hesum tilráðingum, at kosttilmæli um at eta grind ljóðar:

- Vaksin fólk eiga i mesta lagi at eta 1 døgurða¹ av tvøsti og spiki um mánaðin.
- Serlig tilráðing rættað kvinnum og gentum:
Gentur og kvinnur eiga at halda seg heilt frá at eta spik, til tær hava átt børnini.
Kvinnur - sum ætla at gerast við barn innan 3 mánaðir, barnakonur og kvinnur, ið hava barn at brósti – eiga helst einki tvøst at eta.
- Grindanýru og grindalivur eiga ikki at verða etin.

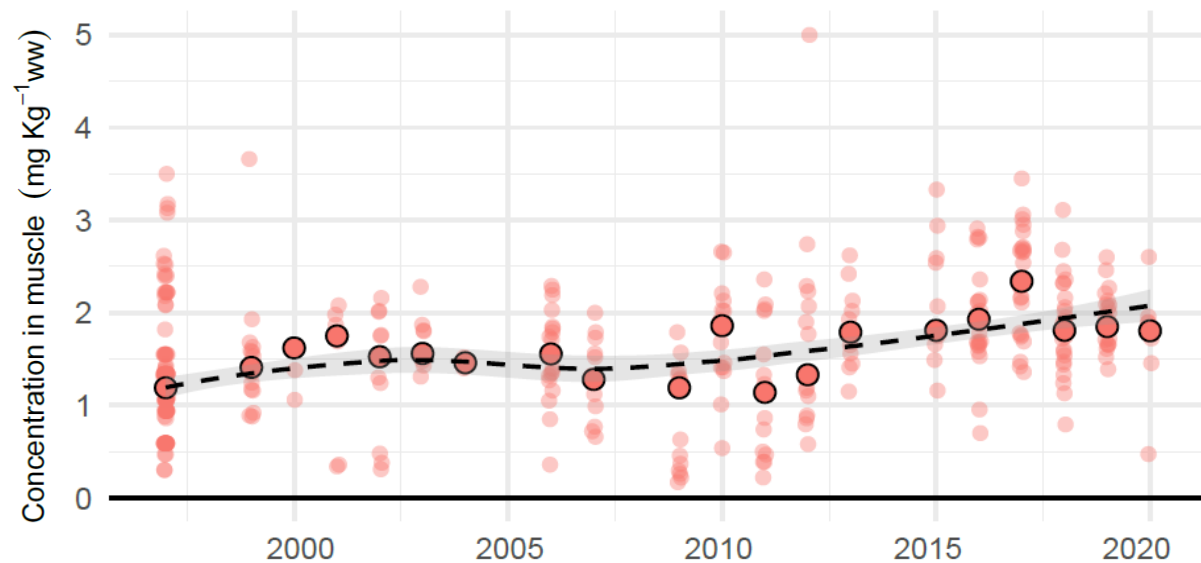

umhvørvisstovan

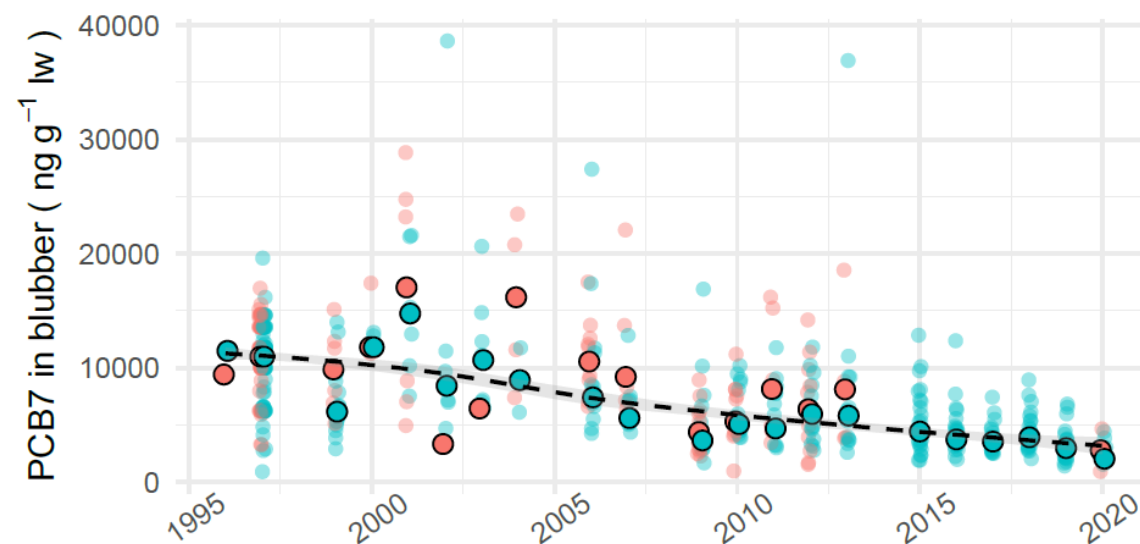
Kanningar av dálking í grindahvali

Kanningar verða árliga gjørdar av grindahvali í sambandi við umhvørvis-yvirvøku

Hg í tvøsti:

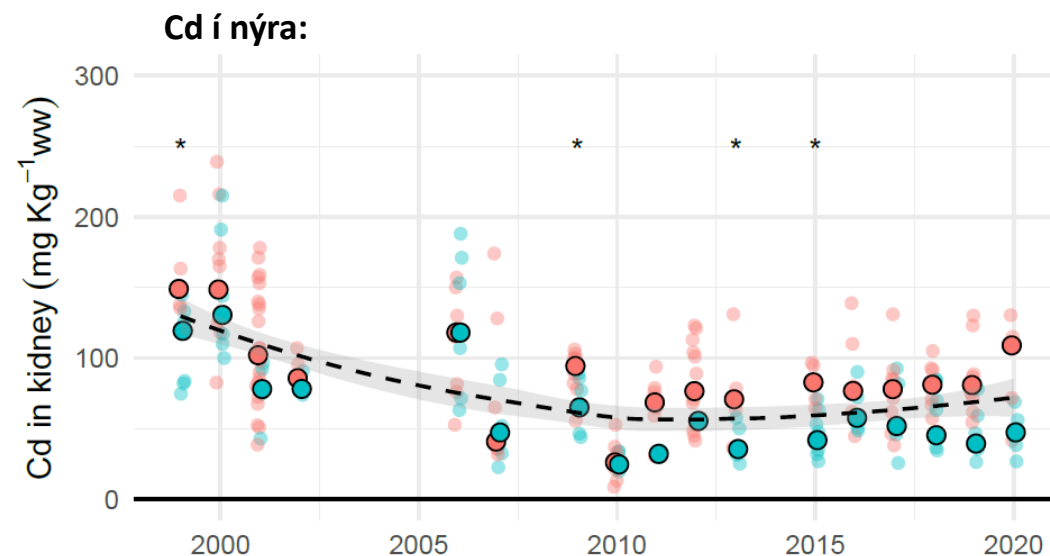
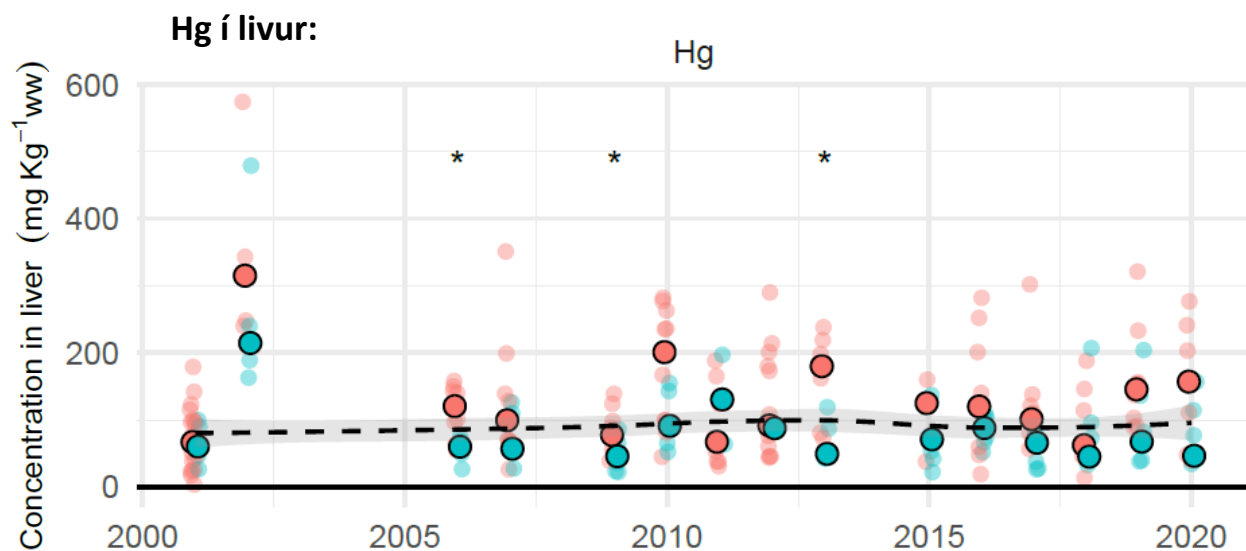

PCB7 í spiki:

Kanningar av dálking í grindahvali

Kanningar verða árliga gjørdar av grindahvali í sambandi við umhvørvis-yvirvøku

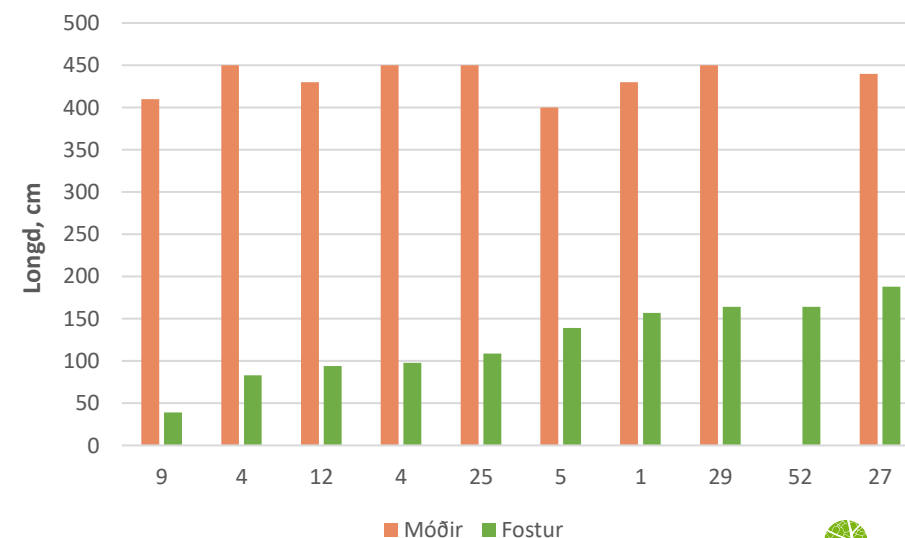
Kanningar av dálkingarevnum í móður og fostri

9 móðir-fostur þór av grindahvali kannað:

- **Tvøst:** Hg, Se
- **Spik:** PCB, DDT, PFAS
- **Livur:** Hg, Cd, Se
- **Nýra:** Cd

Dagur	Stað	Móðir		Fostur		
		Nr	Longd, cm	Nr	Longd, cm	Kyn
22-05-2018	Gøta	4	450	4F	98	F
		5	400	5F	139	F
		29	450	29F	164	M
				52F	164	F
29-04-2019	Sandavágur	1	430	1F	157	F
		4	450	4F	83	M
		9	410	9F	39	
		12	430	12F	94	M
		25	450	25F	109	M
		27	440	27F	188	M

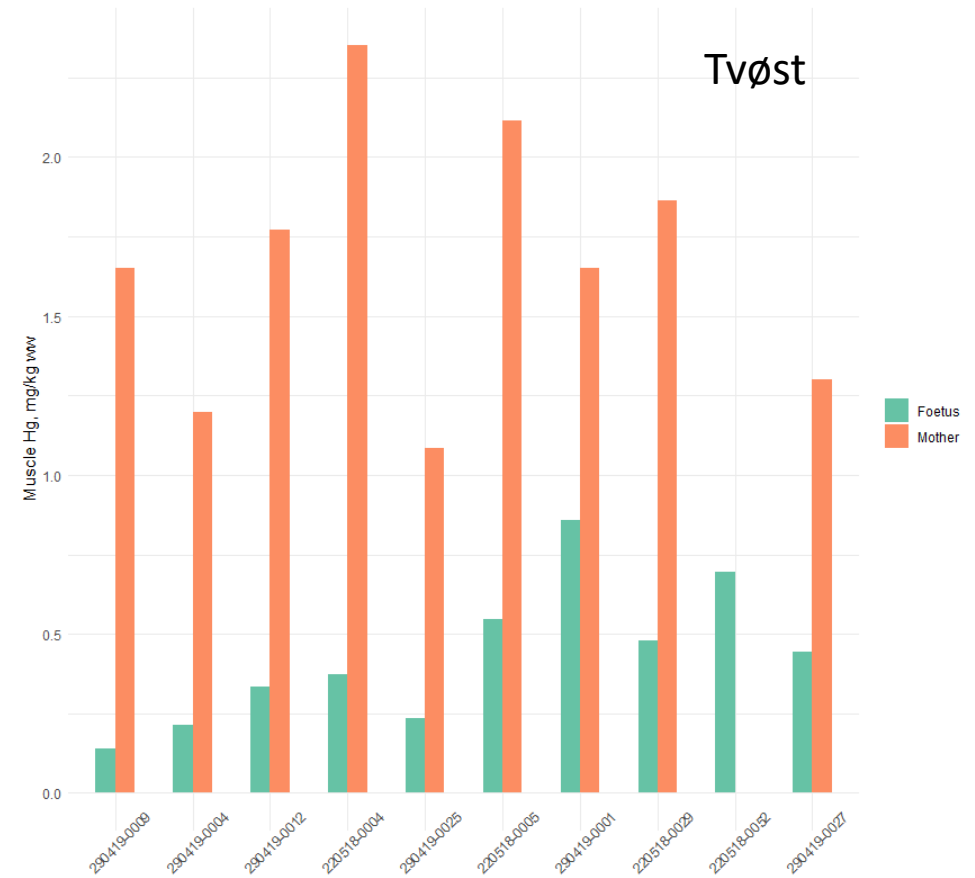
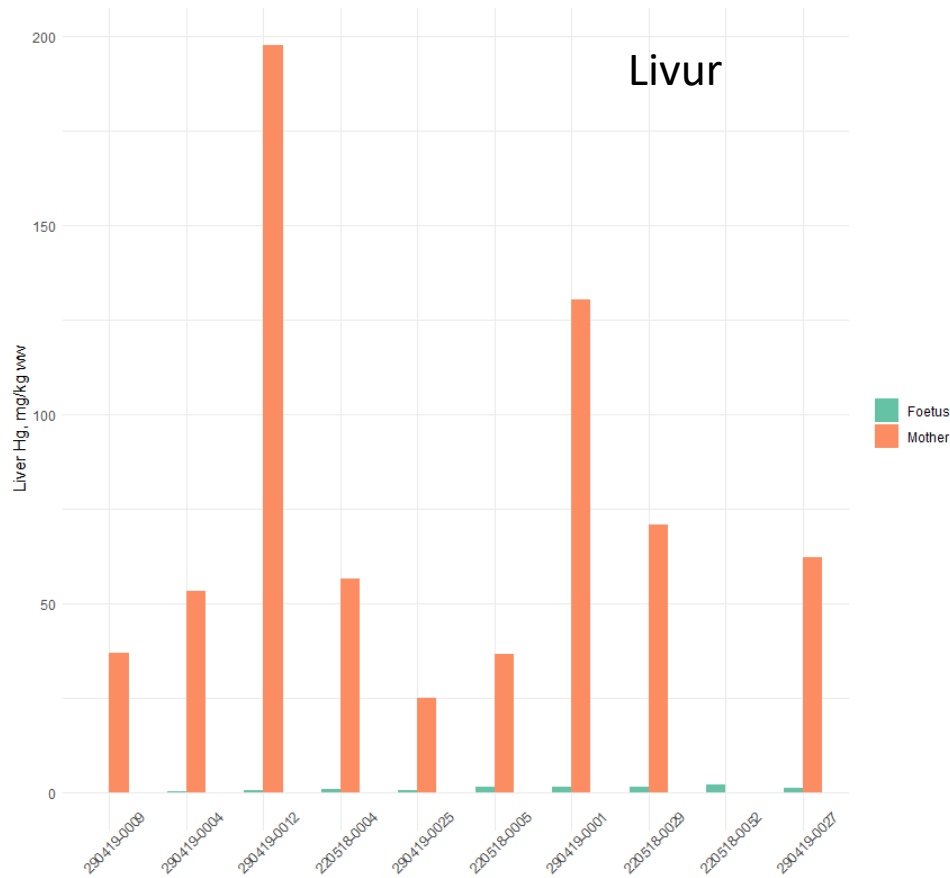

Úrslit: Kyksilvur

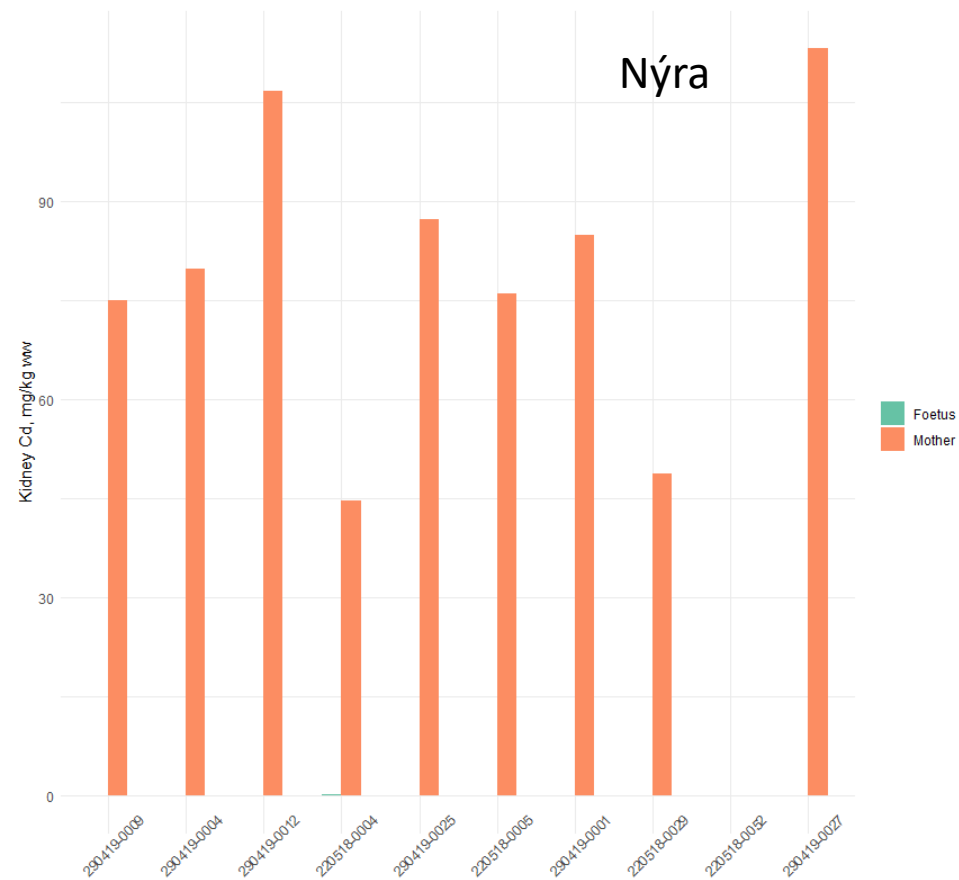
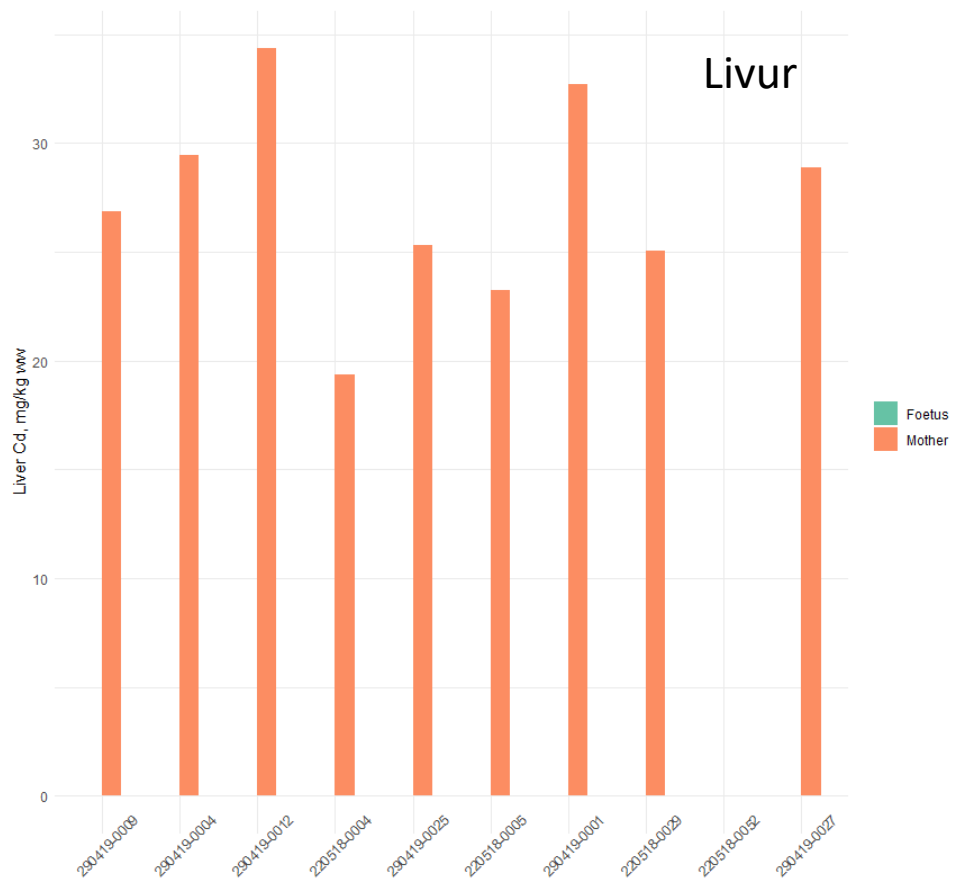
Livur: Hg millum **25** og **325** ferðir hægri í mammum enn fostrum teirra

Tvøst: Hg millum **2** og **12** ferðir hægri í mammum enn í fostrum teirra.

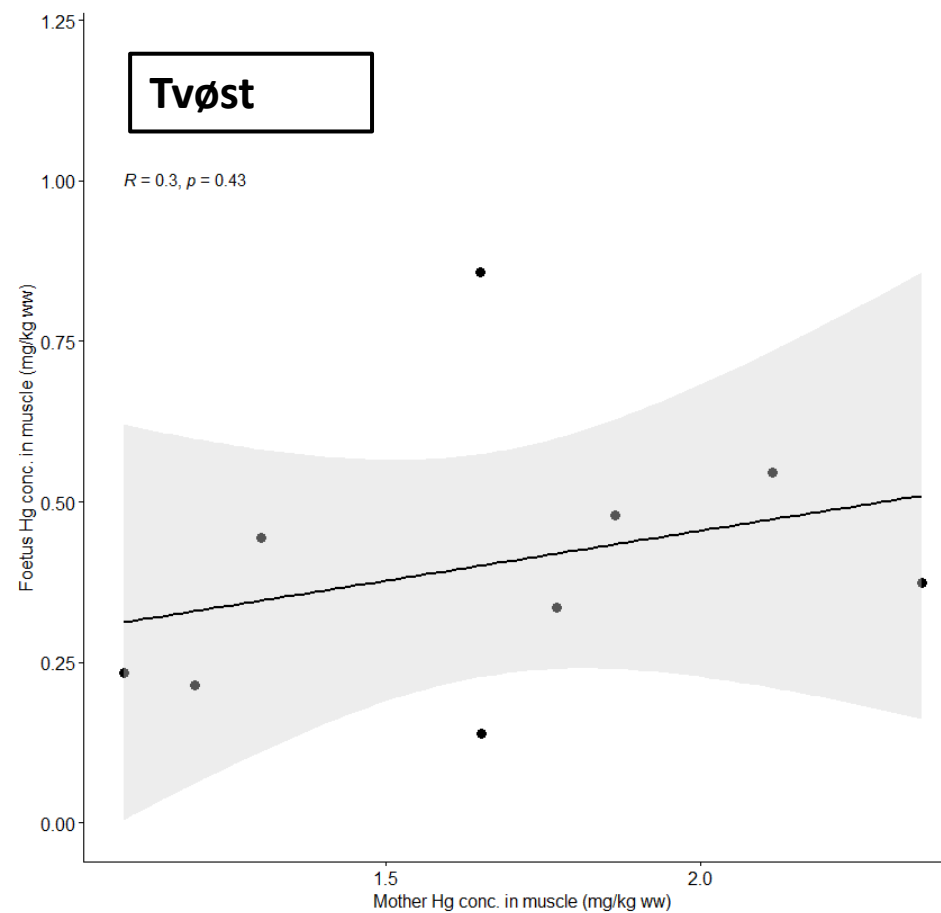
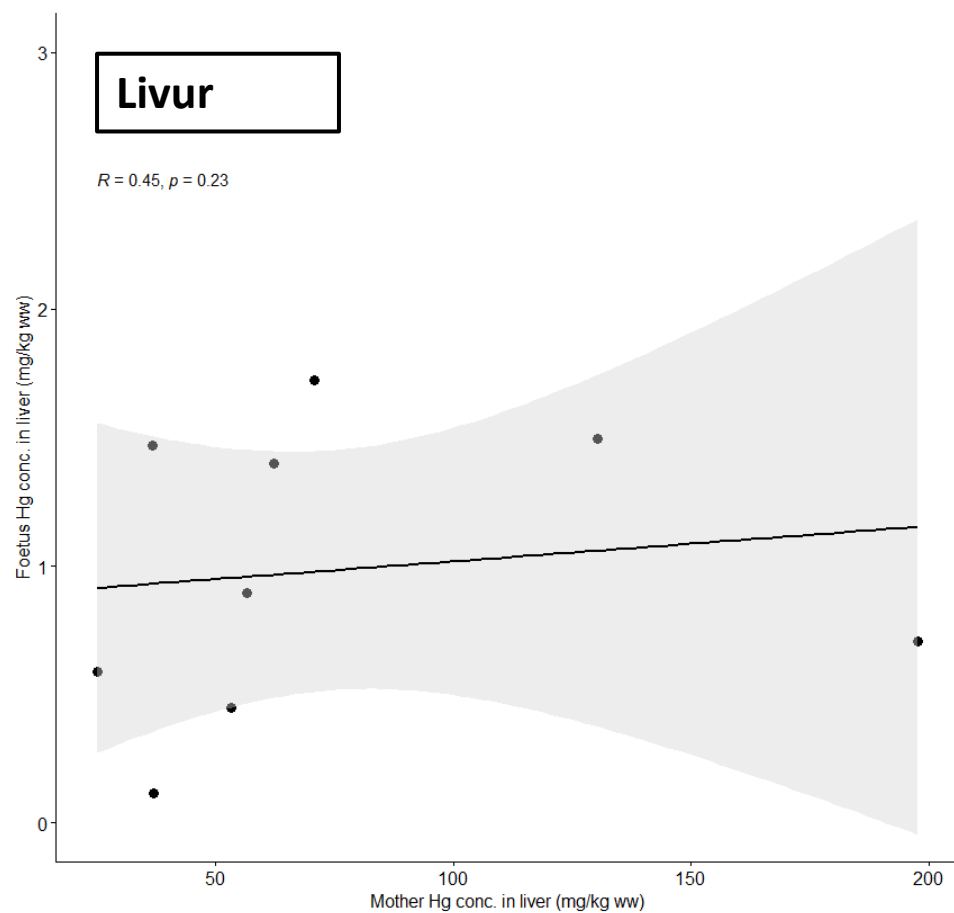
Úrslit: Kadmium

Cd varð ekki mátað í fostrum, hvørki í livur ella nýra

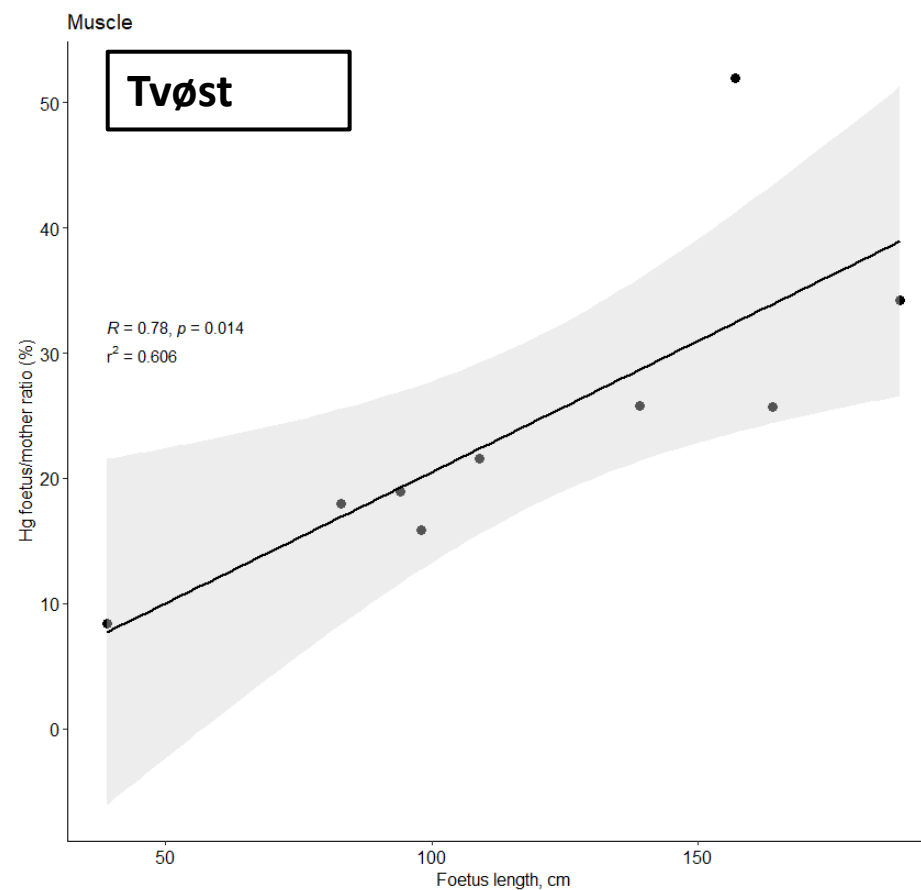
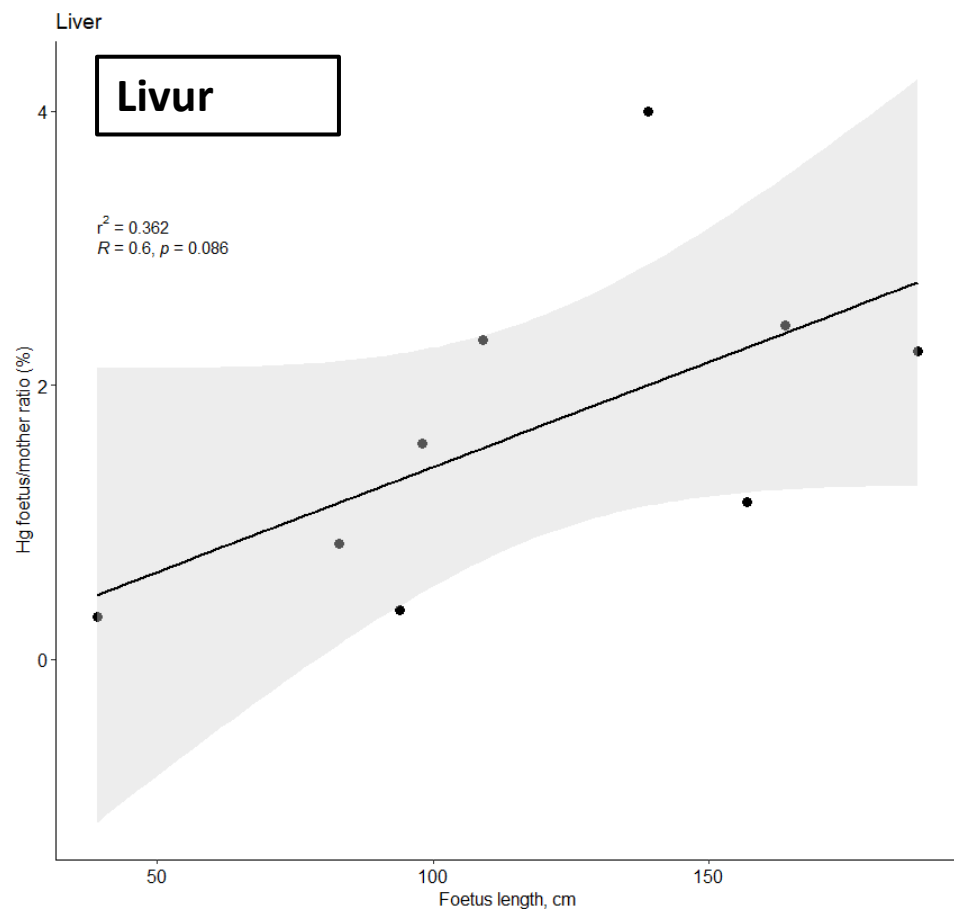
Lutfall: Hg í fostri/Hg í móður

Ikki týðandi samanhangur millum innihaldið í móður og innihaldið í fostri

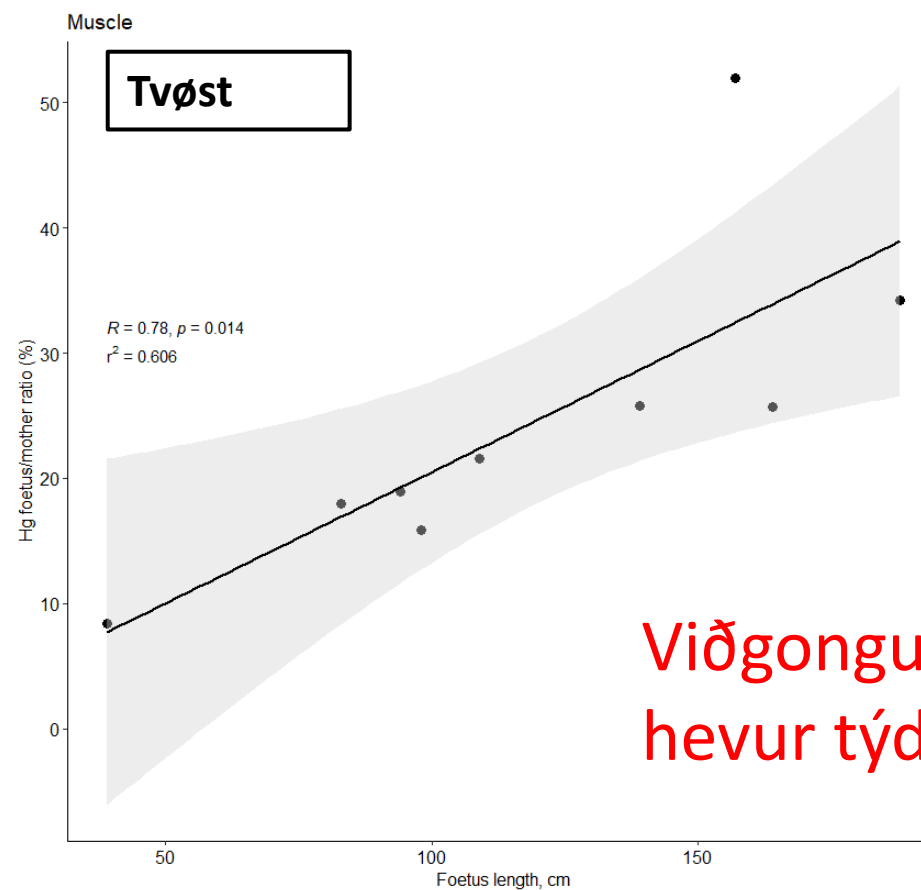
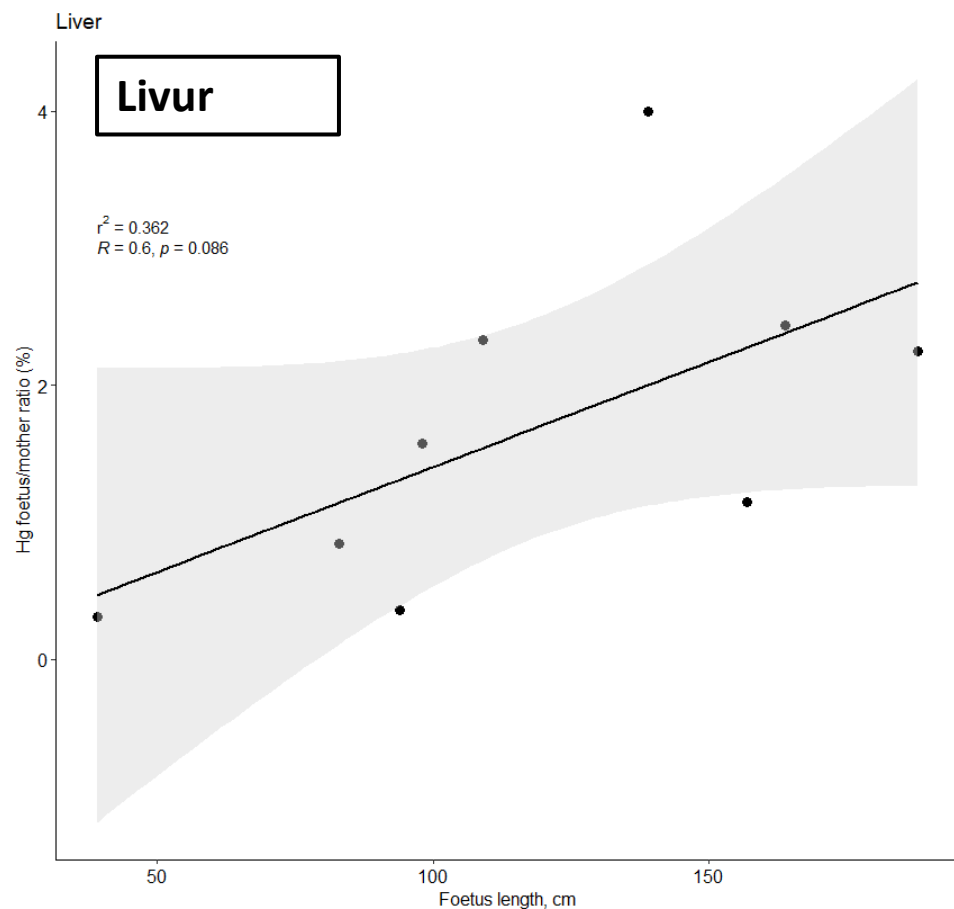
Lutfall: Hg fostur/móðir í mun til fosturlongd

Týðandi samanhangur millum lutfallið Hg fostur/móðir og fosturlongd í tvøsti

Lutfall: Hg fostur/móðir í mun til fosturlongd

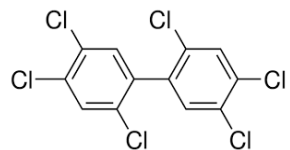
Týðandi samanhangur millum lutfallið Hg fostur/móðir og fosturlongd

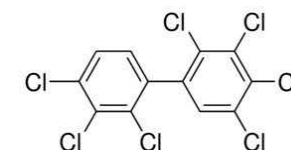
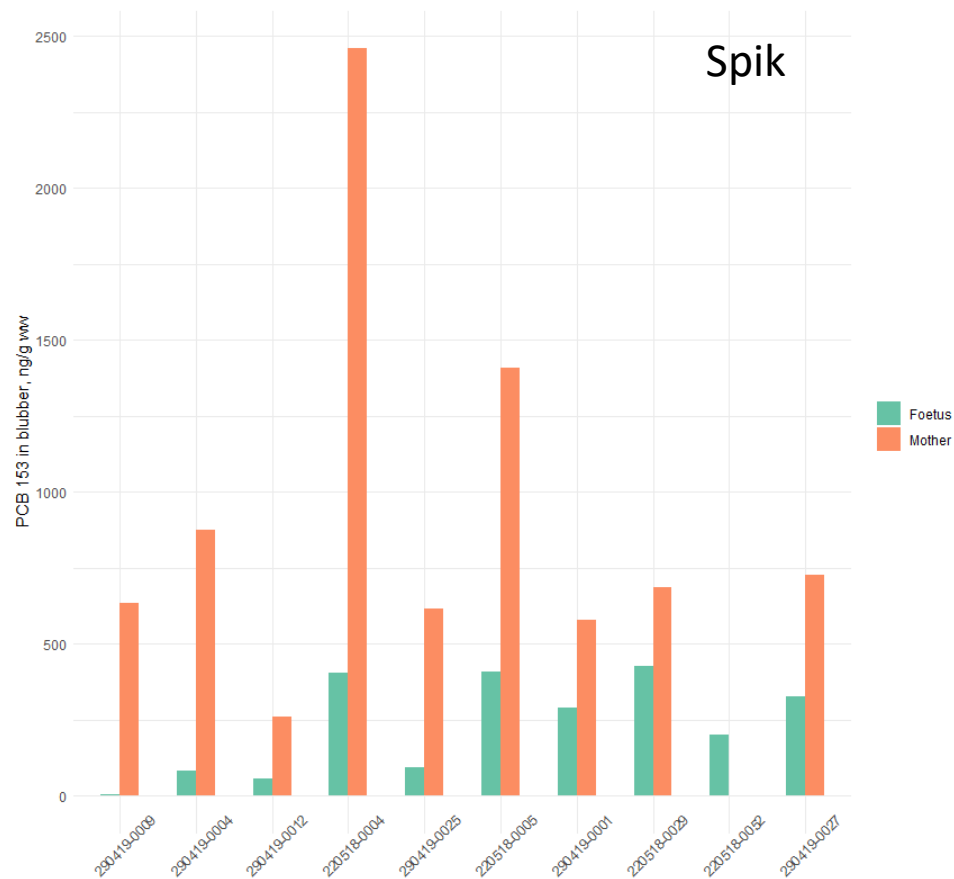
Viðgongutíðin
hefur týðning!!!

Úrslit: PCB

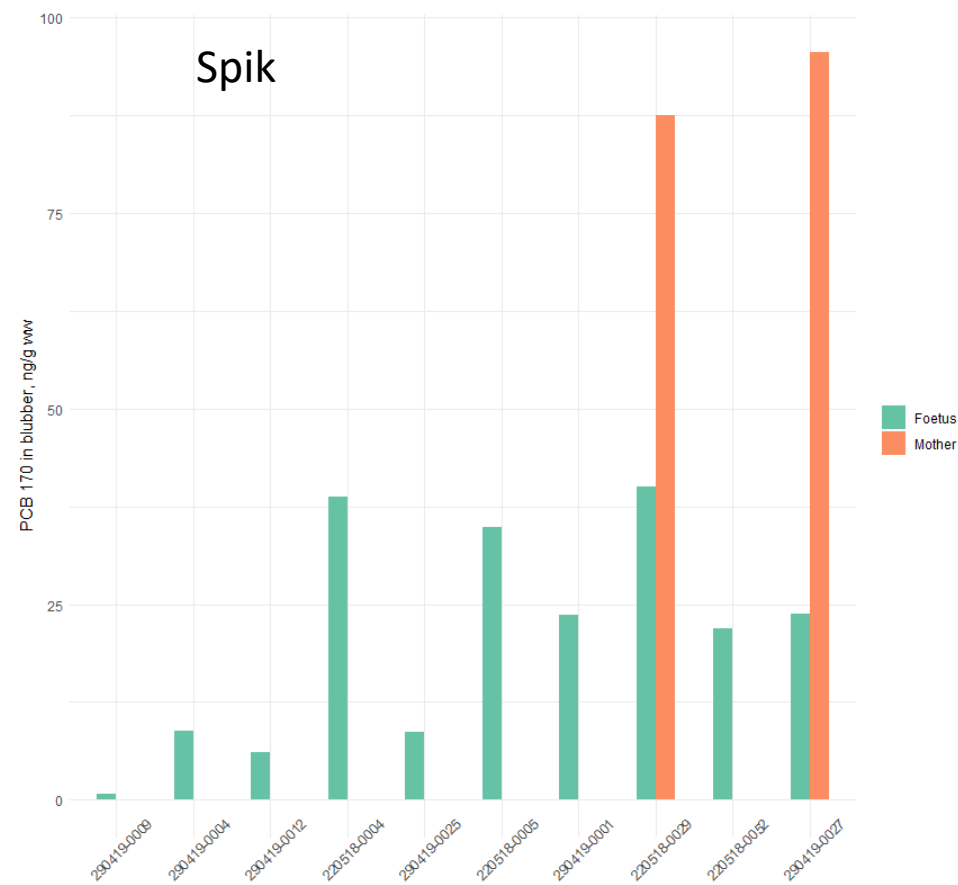
PCB 153: millum 1,6 og 11 ferðir hægri í mammum enn fostrum teirra, tó ein 103 ferðir hægri

PCB 153

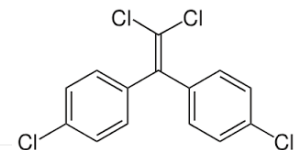
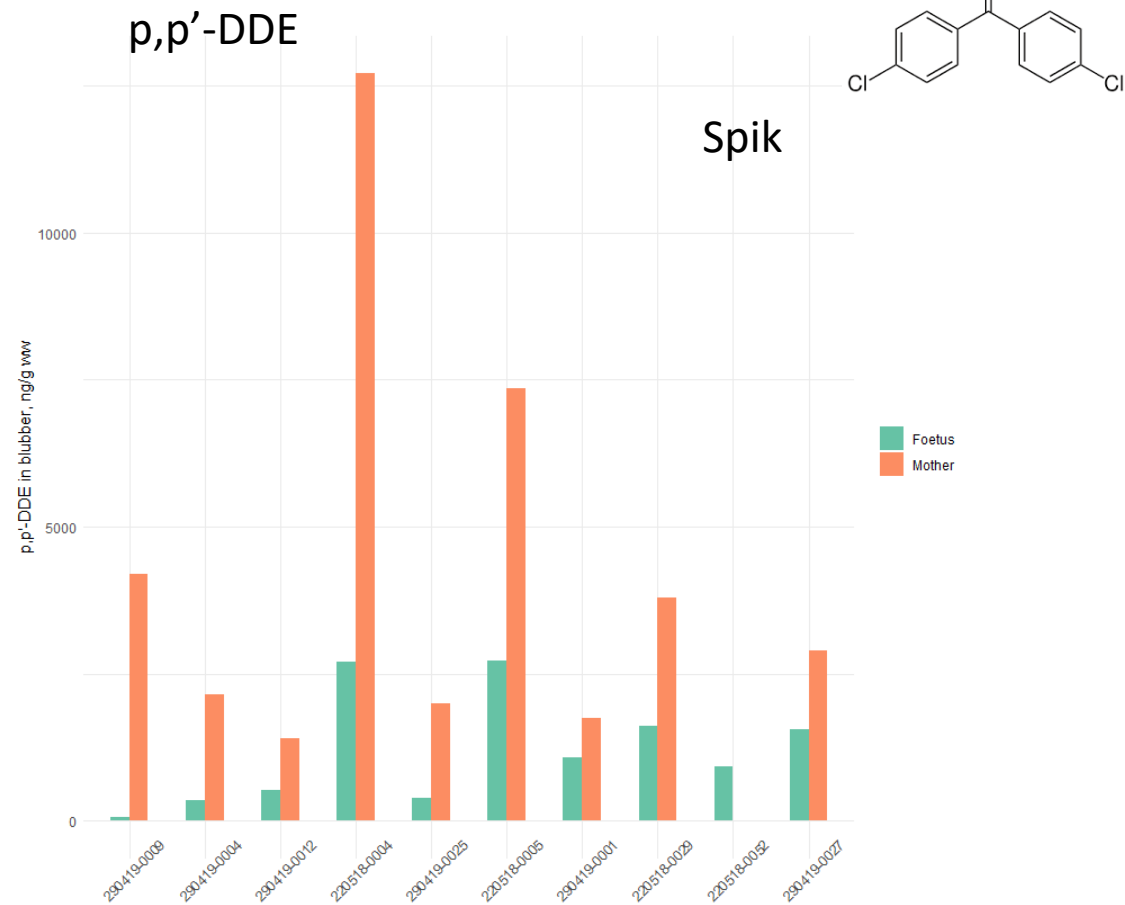
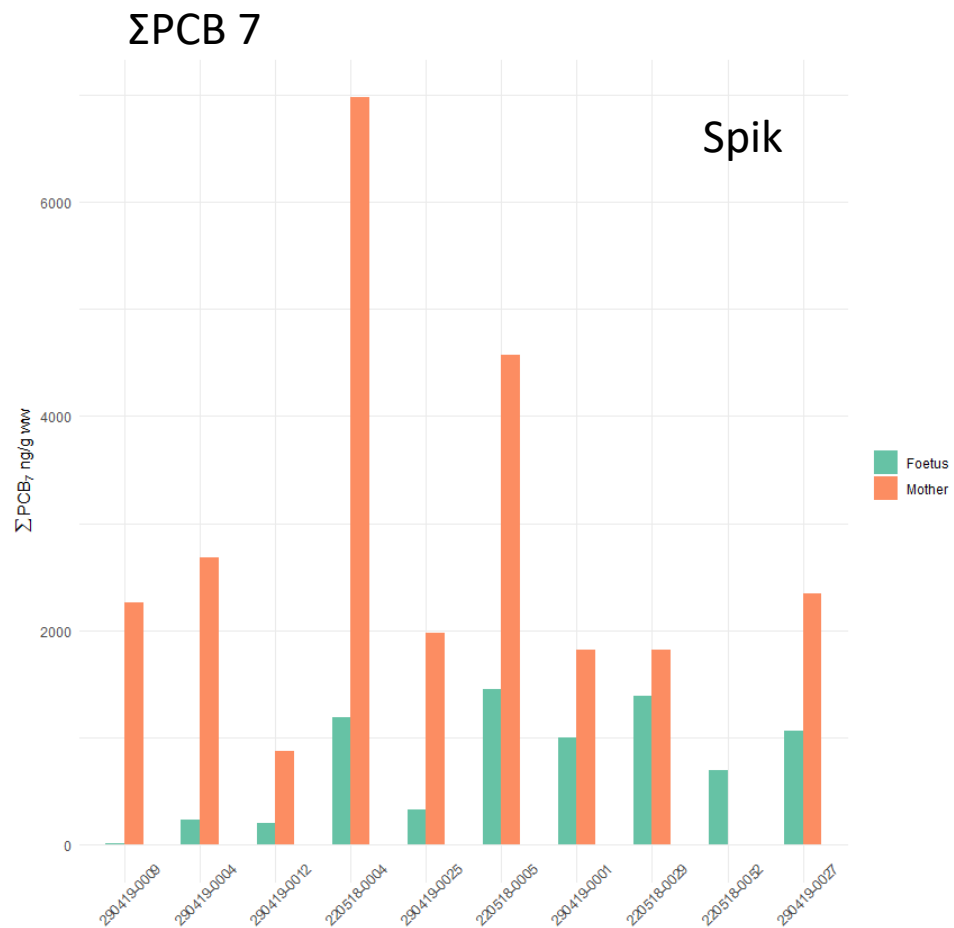

PCB 170

Úrslit: PCB og DDT

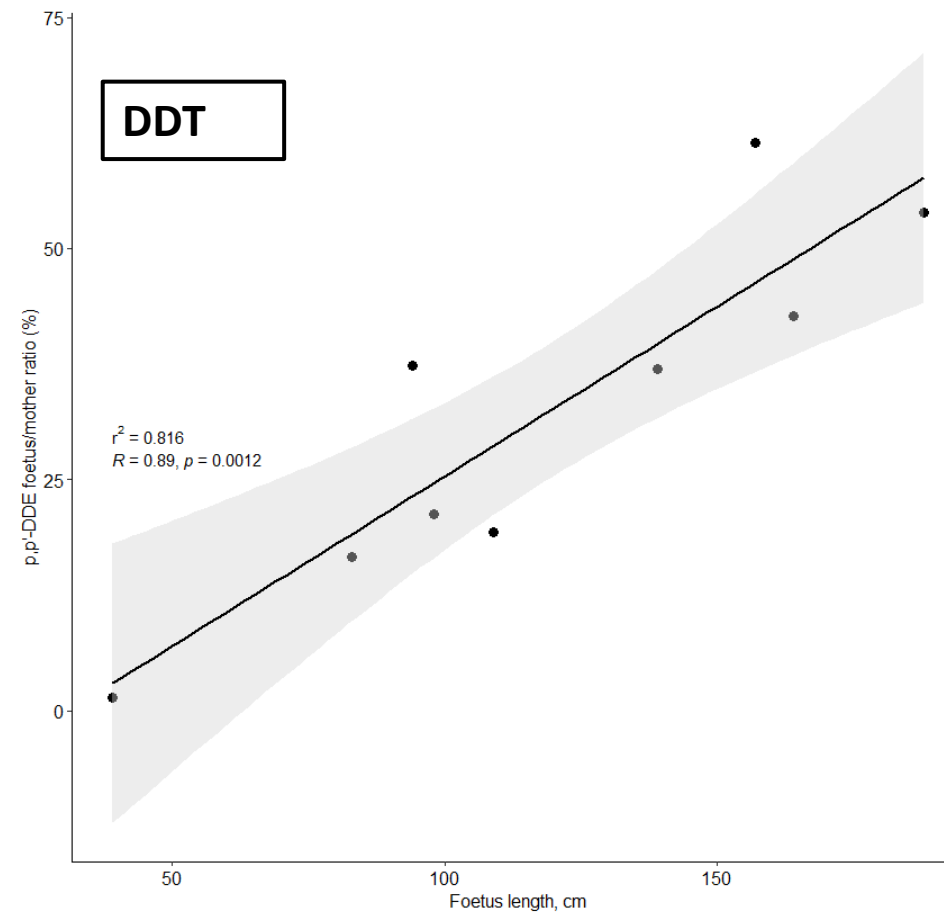
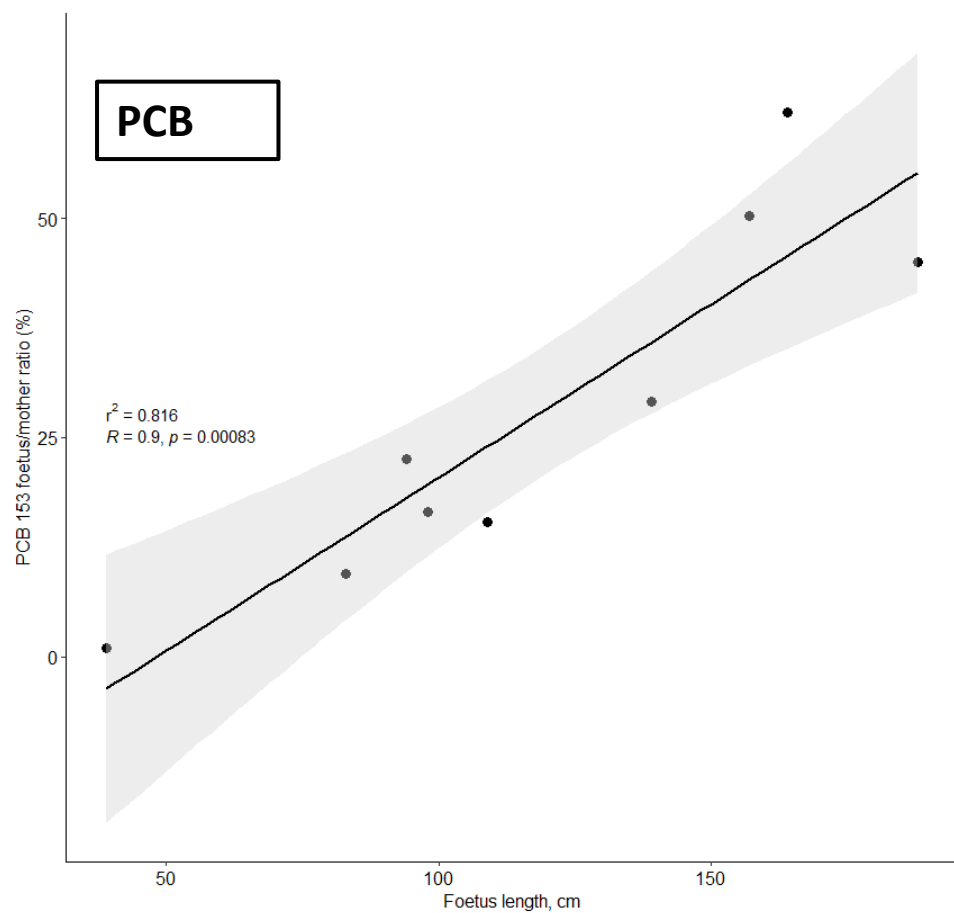
PCB7: millum **1,3** og **11** ferðir hægri í mammum enn fostrum teirra, tó ein 117 ferðir hægri
ppDDE: millum **2** og **6** ferðir hægri í mammum enn í fostrum teirra, tó ein 69 ferðir hægri

Foetus
Mother

Lutfall: PCB og DDT fostur/móðir í mun til fosturlongd

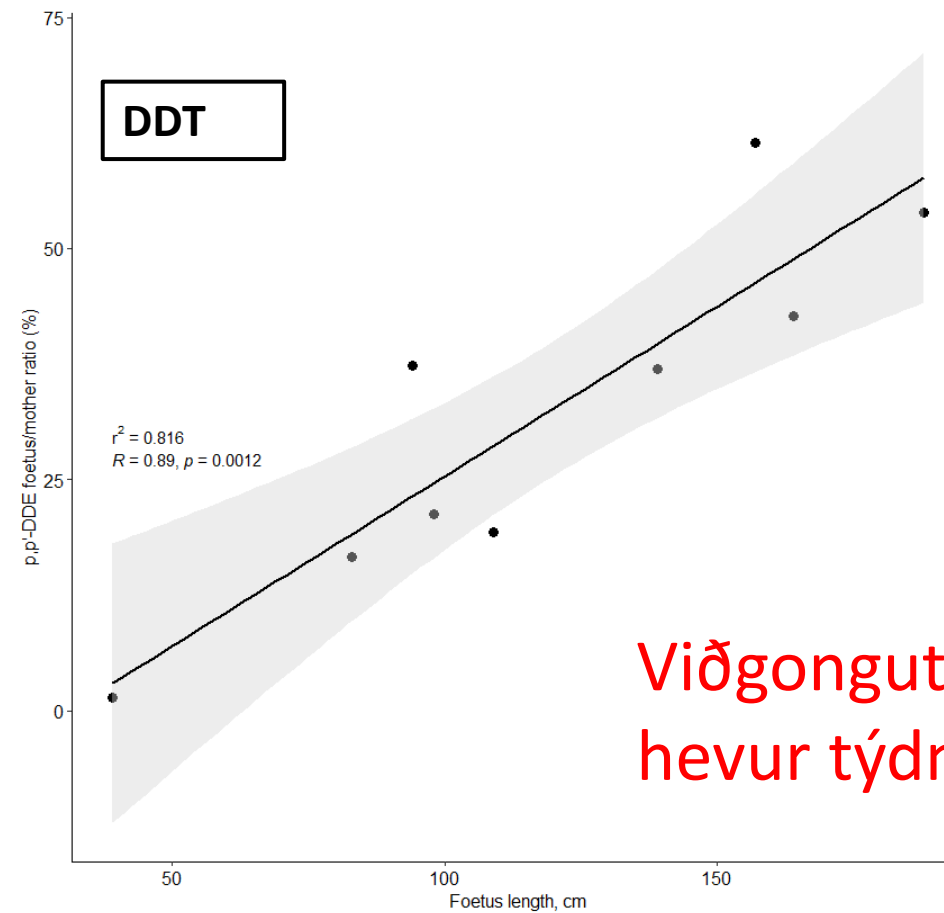
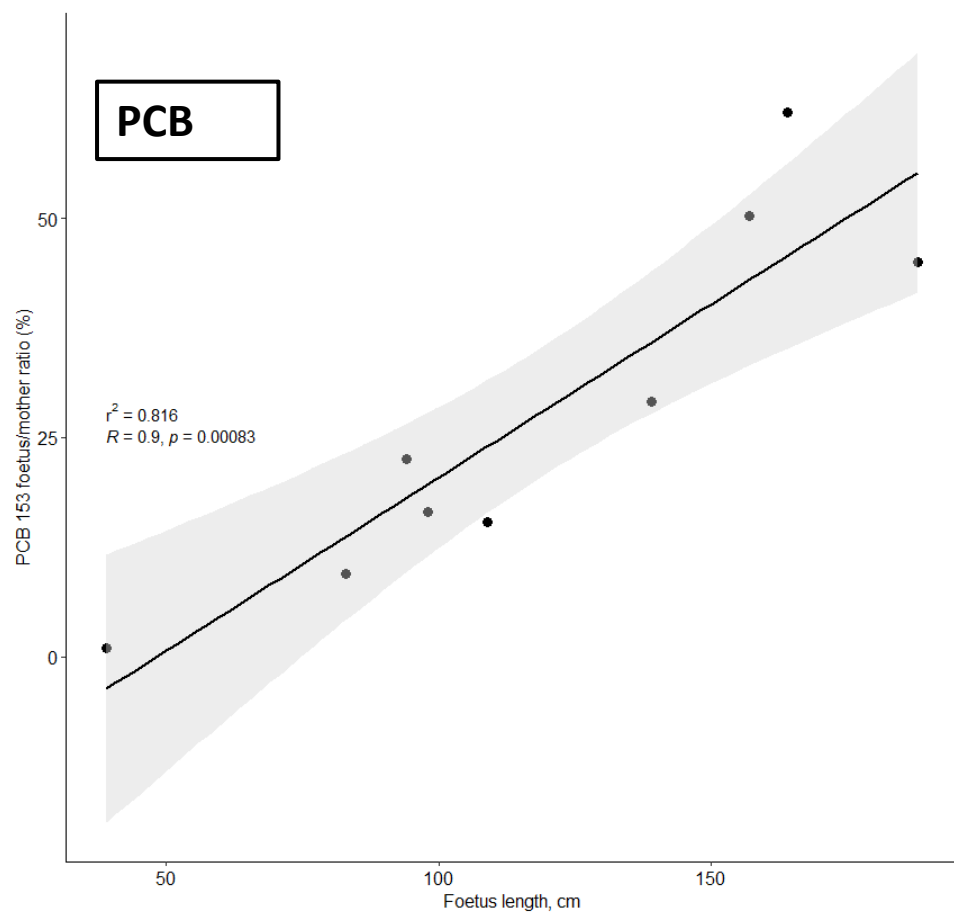
Sera týðandi samanhangur millum lutfallið POPs fostur/móðir og fosturlongd

Lutfall: PCB og DDT fostur/móðir í mun til fosturlongd

Sera týðandi samanhangur millum lutfallið POPs fostur/móðir og fosturlongd

Viðgongutíðin
hefur týðning!!!

Samantitikið

- Í tvøsti var Hg innihaldið millum 2 og 12 ferðir so høgt í mammum sum í fostrum teirra.
- Í livur var Hg innihaldið millum 25 og 325 ferðir so høgt í mammum sum í fostrum teirra.
- Týðandi samanhangur var ikki millum innihaldið av Hg í mammum og fostrum, hvørki í livur ella tvøsti.
- Týðandi samanhangur var ímillum lutfallið: Hg í fostri/móður og fosturlongd í tvøsti.
- Cd varð ikki mátað í fostrum, tó at tað varð mátað í mammunum.

Samanumtikið

- Í spiki var PCB innihaldið millum 1,3 og 11 (103) ferðir so hægt í mammum sum í fostrum teirra.
- Í spiki var DDE innihaldið millum 2 og 6 (69) ferðir so hægt í mammum sum í fostrum teirra.
- Týðandi samanhangur var ikki millum innihaldið av PCB í mammum og fostrum, tó ein ávísur samanhangur millum innihaldið av DDE í mammum og fostrum.
- Sera týðandi samanhangur var ímillum lutfallið í fostri/móður og fosturlongd fyri PCB og DDE.

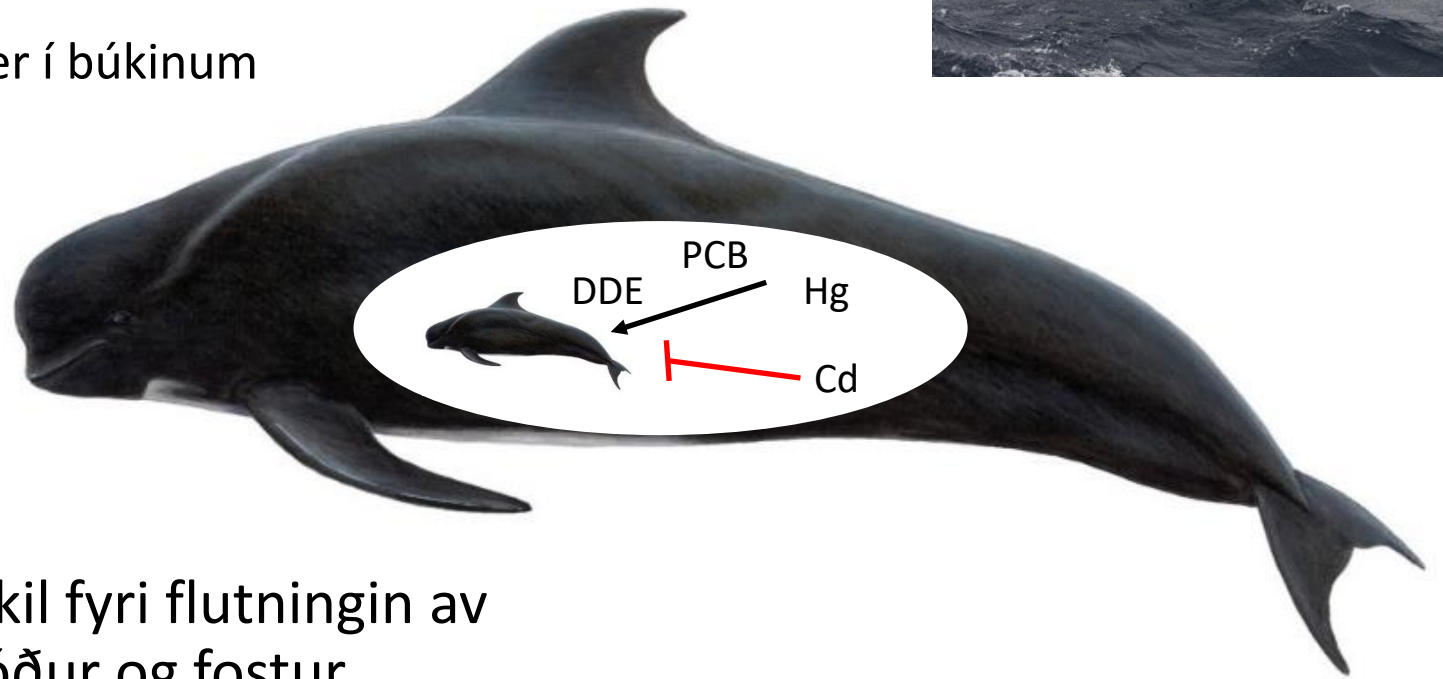
Samantitkið

- Dálkingarevni verða flutt frá mammuni til hvølpín

- Við blóðinum meðan hvølpurinn er í búkinum

- Hg, PCB og DDT

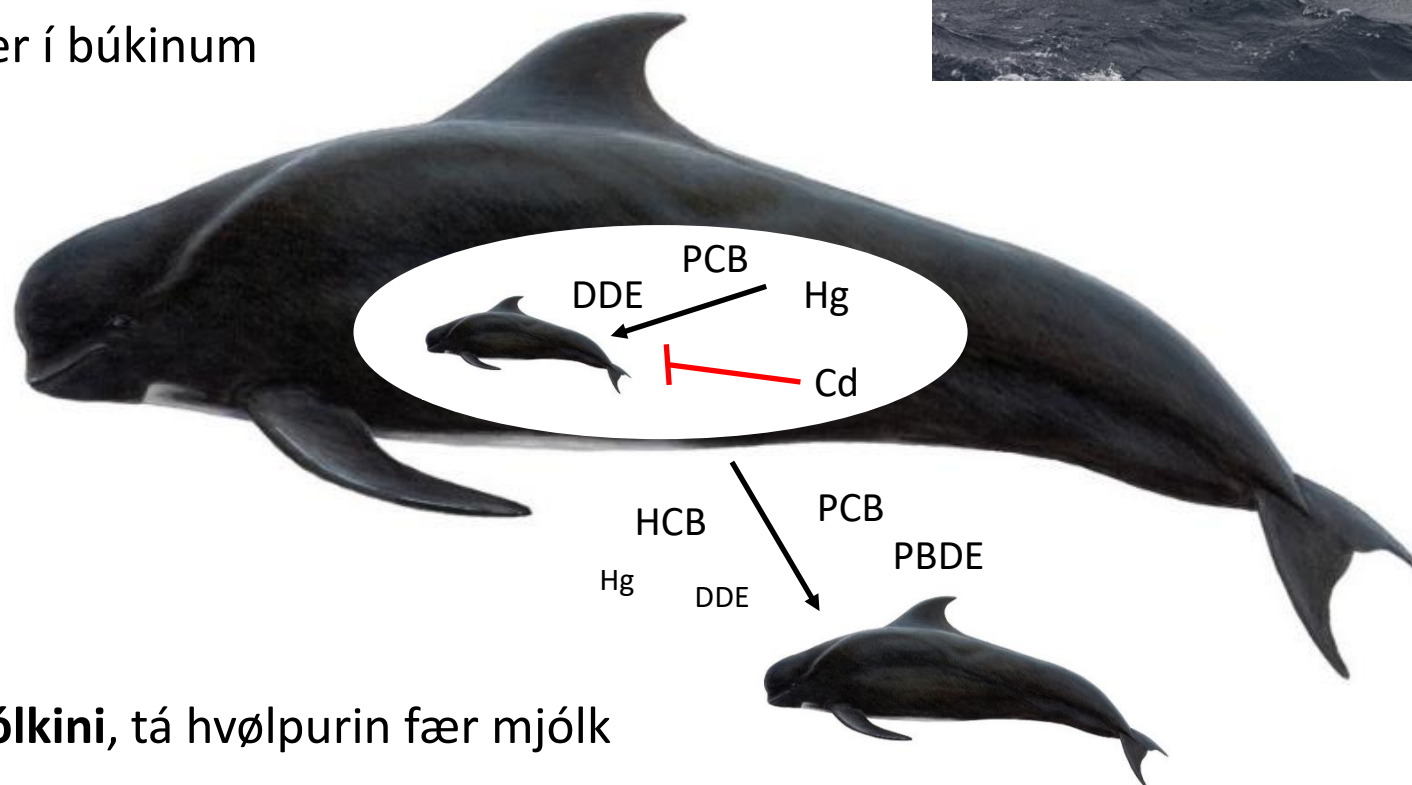
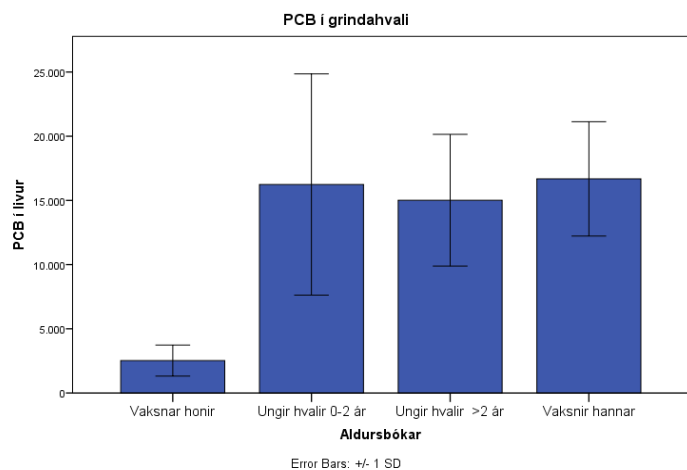
- Ikki Cd

- Viðgongutíðin týðningarmikil fyri flutningin av dálkingarevnum millum móður og fostur

Samannumtikið

- Dálkingarevni verða flutt frá mammuni til hvølpin
- Við blóðinum meðan hvølpurinn er í búkinum

- POPs serliga eisni við **móðurmjólkini**, tá hvølpurinn fær mjólk frá mammuni

Takk fyri

www.whaling.fo